

2021-2026

MANIFESTO

NATIONAL UNITY PLATFORM

**LUGBARA
TRANSLATION**

**A NEW
UGANDA**

Kalulu ‘bezu National Unity Platform niri kalu ‘beza:

Driceza asi’bapi o’bi ma dria ri ni

Onita kilili azini E’yo Alaata ni Onyiru ri esuzu Opendu kokoru

Lonyi Ezoza ‘ba Woro siri

Nyaku, Lonyi Alenia ri pi azini Angu ageyi teza

Kari ma Ageyi teza dika Tiecita Okalamvu eselea ri

Ayota NUP niri: Mba Azia (6) E’dozuri.....	2
Driceza asi’bapi O’bi ma driya ri.....	4
Ayota National Unity Platform niri	4
Ayota NUP niri	4
Onita Onyiru dika Alaata muke ri ‘ba woro ni Opendu koko.....	5
Ayota NUP niri	5
Alaata azini Aro esuza Onyiruri ‘ba woro ni	5
Onita Onyiru ri ‘ba Woro ni	5
Ayota NUP niri	8
Yii Esuza	9
Ayota NUP niri	10
Lonyi siza ‘ba Woro niri	10
Ayota NUP niri	10
Nyaka ezoza azini arakala E’bi ni	10
Ayota NUP niri	10
Esele coza oku eselea agupi’be kala Alaatani, onita ni dika Lonyi siza ni ri ya ri’be	12
Nyaku, Lonyi nyakua azini Afa nyaku driya ri ma ageyi teza	14
Ayota NUP niri	14
Ageyi Teza Suru niri	16
Ayota NUP niri	17
O’azu Muke Kari azi ‘diyi ‘be ri	18

People Power / National Unity Platform Manifesto

Ayota NUP niri: Mba Azia (6) E'dozuri

Ama mba azia e'dozuri ma alea ama nga e'do e'yo onita kilili azini alaata ni, alio droza azini lonyi atiza ni risi. Ama nga;

Afa Aviza atri

Ama mu ama otu robia e'yo onita ni atizu ri tra geri suu (4) afa aviza atrizu 'diyi si:

1. Geri woro robia ayuzu kilili ku, orodri koko dika efi kokori nga ovu atrizaru. Ama esu pari 'bani ecozu robia trillioni kakau 'dile ri enzezu ri'bo. Ama nga mu e'yo robia ayuza kililiru kuri vuti ondazu ri'be drile.
2. Azi ngaza Gamete pala ri Otuzu
 - . Azi gamete niri ma ti etrazu nguluru dika tualu Arakala ndundu 'diyi ecizu ani azi ngazu onyiru.
 - E'yo 'ba o'bazu azia bada politiki niri atrizu
 - Robia o'bi yini 'bani avi geri anyamgbolo si, ti raza si dika azi ngaza kilili ku ri si ri enzezu 'ba azi 'dinile 'diyi 'yepiri pi ma pension kaniku gratuity ma alea.
 - E'do geri ti raza dika anyamgbolo atrizu ri o'ba azita siza si azini okpo fezu o'bi yini gamete ma robia ayuza ma ale andrizu. Ongulumu e'yo o'bi yini ma azakopi 'diyi nga okpo esu robia gamete ni ayu ri ma ale adri pari 'bani e'yo ti raza niri ma e'yo erizu riya.
3. Robia gbanja 'bani e'du e'yo onita ni azini alaata ni te 'bani ayuku ri atrizu.

Ama nga robia e'yo alaata ni, onita ni, sekondare sukulu dezu 'bori ma vutia azini 'ba ode embazu azi ngazu eyima drisi ri esu gbanza andra 'bani e'du e'yo 'diyisi te 'bani ayu kililiru ku ri ma alea ecetasi.

- Otita Uganda Intergovernmental Fiscal Transfers Program (UgIFT) ni 'bani ani robia \$106.18 million e'duzu gbanja ru eyo alaata azini onita local gamete ma paala ri atizu eli 2018/19 siri.
 - E'yo azi 'dileni 'ye andra 'i otita post-secondary training programs niri 'be; eli 2018 si 'ba e'du robia US\$200m e'yo onita niri atizu te 'ba ayu lu robia US\$60m (30%) a'disiku gamete teni 'ima kala ri 'ba ku.
 - . Eli 13 ma vutia 'ba ayu lu robia \$21.8 million 'bani andra e'du otita Skills Development Project (USDP) niri ma alea.
 - Sawa andra otuta Higher Education Science and Technology Project (HEST) ni ti opizu risi, 'ba ayu lu de robia 'bani e'du ri ma esele kali towi drini naa turu alu alea (53/100) ri 'i. Otita Uganda Teacher and School Effectiveness Project (UTSEP) niri opi ti eli 2019 si, aleni ya 'ba ayu lu esele kali towi drini su turu alu alea engazu robia \$100 million eyini e'du loani ru ma alea.
 - Azini robia 'bani fe dika gamete ma arakala okpo 'diyini azi ngazu ri ma drilea vini okpo ako fepi arakala azi ele ri piniri 'ba ngani ati ku.
4. Gbanja ale Andriza
 - Ama nga robia 'bani ofe mari kaniku gbanja 'bani e'du azi ngazu te 'bani azini 'yezu ku 'ba robia nde fepi ri ma singiri si kaniku 'ba e'dupi riya ma anyamgbolo siri ma dria ri nda dika vini esu ra. 'Ba nga mari ofeza 'dile 'diyi atrici dika robia 'bani tra ri 'ba nga ayu gamete ma azi andra e'depi te ri yi 'yezu.

5. Musoro traza ale Andrizu

Okalamvu karakara ma musoro 'ba tru te dika adrini geri azita ni ati risi ku. Amuti National Unity Platform niri nga musoro atriza 'diyi ma ale andri asisile musoro traza kalafe otuzu. 'Ba nga robia 'dinile ri ayu eyo onita ni, alaata ni azini kala 'diyi ma aza kozu indi.

Robia ‘bani ogu’bo ri Omvizu vule

NUP ni nga okpo dria ayu robia woro o’bi yini ‘bani ogu nya anyambolo kaniku azi ngaza muke ku azita Public Accounts Committee (PAC) dika Committee on Commissions, Statutory Authorities and State Enterprises (COSASE) ni risi ri trazu vule. Ama asisile ‘be kini kari pa so’ba kari Uganda niri ‘be angu ezoza ma e’yosi ‘diyi ni ama aza kozu robia ‘bani ozi eyima ero eyima kari ma alea ‘diyi esuzu indi.

Driceza asi'bapi O'bi ma driya ri

Ayota National Unity Platform niri

- Eli 'ba kari dri cepiri ni o'azu ogua siya ri omvizuandra oko ri le
- NUP ni nga gamete ola supi azita kari ni alea kiki dika okporu ni si 'i.
- 'Ba woro kari Uganda 'diyi nga gamete o'bi ma driwala azita ni feri inzipi, e'yo liza kilili ri otuupi dika azi ngaza drile mgboru gamete ma arakala woro ma alea ri esu.
- Asi tiza e'yo angu zozu niri ma driya ri omvizu dika, ama tujara ezozu eri nga driceza kililiru ecopi angu nepi drile onyiru ani 'ba tujara kaniku azi ngapi gamete ma kala 'diyini azi sizu vini angu ezozu.

Oku Politik Dri-ceza niri alea

- NUP ni nga oku yi ma kalafe idri politik driceza niri ma alea cika cika kali towi turu alu ma alea, 'bani si ayota Africa Charter on Democracy, Elections and Governance yari le.

Gamete Aje koko ri

Ojata ejizu arakala 'bani Azi Ngazu Gamete niri ma alea

Gamete werea te azi ngapi onyiruri ejizu, NUP ni nga;

- Arakala Central Government Ministries pi, Arakala azini Agencies (MDAs) piye eci tualu,
- Minisita pi ma kalafe omvi kali iri drini towi,
- Kolosen ma kalafe omvi turu alu kali towi,
- 'Ba opeza badaka Politik ma e'yosi ri atrizu,
- 'Ba nga kokobi azi ngazu kilili ri si ani 'ba azi dricepi Gamete paala ri yi dri ti drini ya,

Ti-raza Atizu tua ku

- **O'bi yini Gamete ma e'yo ale Andrizu**
'Ba nga azita si driwala fezu o'bi yini geri gamete ni robia ayuzu ri ma ale andrizu. 'Ba 'bani pe e'yo ale andrizu omvele Ombudsman / Inspector General of Government ruri ni nga e'yo omvi o'bi yi ma tia e'yo eti eri ma office ni onda ri ma driya.
- **'Ba afa onzi ma e'yo ofupi ri yi ma tambazu**
- **Afa kaniku lonyi ogo duani ni e'yo lizu drini ya 'bori yini andra ogo engazu Gamete vuri omvizu vule**

Azi ngaza Onzi azini Robiya ayuza Onzi ri atriza

- Robiya ayuza onzi ri 'i 'ye de gamete ka robia 'bani li fine ru, panag ru aniku duani ni li azi 'ba azinini nga muke ku rima vuti si. Robiya ayuzua onzi 'dileri ni fe robia canu azi muke ri ngazu ku.
- Robiya kalafe woro 'bani avi geri 'dile risi engazu eli 2014/2015 azini 2018/2019 ri ogo 24,909,253,883 eli alu alu si. Eri pale mudri drini towi (15) ma drilea aga robia te ecopi ezoanzi gamete ma sukulua ekile upper primary kpere tertiary vocational ripini sanitary towels eyini eco ayu sawa eyini mba nezu risiri jezu eli alu ndulu ani ecekini muzu sukulua ku.
- Driceza NUP niri ni nga 'ba azi ngaoi gamete niri yi bi robia o'bi yini eyini ayu onzi risi. Robia 'bani etra geri robia ayuzu onzi 'dile riyari 'ba nga ayu azi muke ri ma aza kozu.

Ayota NUP niri

Driceza NUP niri nga ne kini 'ba woro esu e'yo ada tiecita tualu 'ba atita fe pi gamete niri piye geri muke e'yo adani ri esuzu.

Embata Driwala 'ba ada niri otuu

E'yo afa 'di atripi ndeni ri aniako driwala 'dipi ma driya ri geri 'bani azakozu esuzu geri duani yari siri.

E'yo Robia muzu Duani drileari Nzezu

People Power / National Unity Platform Manifesto

‘Ba kakawu econi robiya e’yo duani yari ma azakozuri esu ku, dika pari ‘bai e’yo lizu kaniku duani magistrates’ courts ru yi lu atita robia ni esu kali iri drini azia turu alu driya (26%) ‘ba emupi azakoza e’yo liza ni ndapi ri atizu.

E’yo liza mbelea ri Otu

E’yo liza ni curu’do sawa ‘du eli naa (3) kaniku suu (4).

E’yo ‘ba atripi kala Robiya kaniku kala Jo duani ni rizu riya siri nzezu te

‘Ba aco’be ‘diyi tutuni esu ewaru eyini fizu jo duani ni rizu ripi ma alea a’disikuni geri eyini fizu ewakoko ni yo.

Onita Onyiru dika Alaata muke ri ‘ba woro ni Opendu koko.

Alaata azini onita eyi afa idri alaa azini embata kilili ejipi ‘bani o’azu muke ri’i.

O’bi ma ageyi teza eri afa fepi ‘ba awi ni vaa okpokoko kaniku azakoza kokoru ku.

Ayota NUP niri

Alaata azini Aro esuza Onyiruri ‘ba woro ni

NUP ni nga ojata angiri ni eji nezu kini ‘ba woro ma esu alaata azi ageyi tema onyiru ri.

- Robiya ‘bani ‘ba arakala alaata niri yari otu bajeti ya kpere 15% engazu 6.1%.
- NUP ni nga geri alaata ni health insurance scheme niri otuu ani o’bi yi aro kaniku alaata onyiru ri esu.
Ama nga;
- Robiya ‘bani ayu muke kuri oja otita nyaka nyazu kari si muke ri atizu.
- Jo ‘bani si de ku ‘diyi de, sukulu azini arojo bani si ala ku ‘diyi si muke. Ama nga arojo yi si pari eyini o’azu o’bi yini yori pi ma alea.
- NUP ni nga azi’ba ma kalafe ne dika azi nga tualu mundu’ba arakala alaata niri yari’be nezu ‘ba eco eyima kalafe idri ngoini yari ma driya.
- Driceza NUP miri nga e’yo ale nya wudrikulu ma ero omvele World Bank ru’be azini ‘ba robiya mari ru fepi ‘diyi piye nezu kini robiya aviza dika robiya ‘bani ayukuri atrizu. Robiya ‘bani tra ‘dinileri ‘ba nga ayu alaata ma otita National Health Insurance Scheme ni.

Onita Onyiru ri ‘ba Woro ni

NUP ni nga ojata angiri ni eji kala onita ni Uganda ri ma alea geri ‘diyi si;

Ama nga otita azi ambo ni ‘ba nezu kini sukulu woro Uganda ri esu afa woro onita ni ‘ba azi ngapi ‘dari ma kalafe capi rari piye.

People Power / National Unity Platform Manifesto

- Robiya arakala onita niri yari idri
- Robiya ‘ba pari onita esuzu aku eselesi ‘bani omve Home Learning Centres for Early Childhood Development pini ri idrizu.
- Mva alu alu ni e’dota muke ri fezu ama nga robiy a ‘ba pari anzi embazu Home Learning Centres (HLCs) ‘diyi ma alea ani tipika yi anzi eyi vule ‘di pima onita andri beni, eyima azako aku onita ‘beri sizu.
- Ama HLCs ‘diyi nga e’yo suru ni dika ti ‘bani nze akua ‘diyi inzi. HLCs yi fe anzi yini embata esuzu aku eyini ri ma ageyia ani aciki re tu ku.
- Onita ‘bani fe anzi aco’be dika ‘bani omve (*Special Needs Education*) ruri otu
- Aniku fizu piramari sukulua ri ma kalafe idri (*Primary School Enrolment*)
- Kaniku piramari sukulu deza otu engazu 38 turu alu alea risi (*Primary School Completion*)
- Afa laza kaniku E’yo siza lazu otu engazu 33 turu alu alea azini kalafe o’baza niri otu engazu 45 turu alu alea.
- Buku ma kalafe sukulu mva alu alu siri otuzu engazu buku 5 anzi 2 ni kpere buku 2 anzi 2 ni.
- Pari buku lazu kari si National Library Service niri e’dozu dika vini pari O’biyini ecozu buku lazu ‘bani omve Community Libraries ruri yi sizu.
- eLibrary azini eLearning interneti yari siri e’do.
- Afa kaniku e’yo onita atripi o’bi alea ri atri ci.
- Alaata azini angu muke ri ogapi ri atriza: jowere (jotile ‘be) ‘diyi sizu, jowere ma kalafe idri sukulu anzi ni engazu jotile alu anzi 75 niri ya kpere jotile alu anzi 40 ni. Ti akuari ma ayuta otu geri emba’ba ti akuari embapi ri ma kalafe idriza otita Mother Tongue Instruction in lower primary niri si.
- Acita sukulua ku ri atri geri abiri atrizu risi. Nyaka paale alu o’du alu alu si ri ‘ba nga fe sukulua.

Anzi ma obeta agaza Primary Sukulua ri otuuzu

- Emuza sukulua ku emba’ba azini anzi niri omvizu engazu curu’do 25 turu alu dria
- Musara emba’ba niri otu ani emba’ba muke ndeni riyi emu azini awi anzi yi embazu
- Sukulu andriza ogozu dika erini robia fezu azi ngazu. Asizu ri andra eli 2016
- Sukulu ma (*School Management Committees*) kaniku ‘ba e’yo sukulua ri andripi yini okpo azini atiza fezu. Nezu kini kalafe 50 turu alu driya ri yi oku yi.
- Sukulu o’diyi sizu ani angu ezu anzini muzu sukula ri omvizu engazu 1 km anzi 70 turu alu driya ri pini kpere kilo metre nusu.
- Anzi okpo koko kaiku aco ‘beri ni ni ecozu onita esuzu indi
- Afa deza sukulua ‘diyi edezu o’diru
- Kalafe anzini kilasi yari omvizu

O’ata muke sukulua ri

- O’bi yi oruzu orodri onita fezu anzi aco’beri pini ri ma dria, embata SN ma onita niri, SNE jizu sukulu pima alea ani tipika eyi anzi ji sukulu ‘dile ripi ma alea.
- Atita fezu ti akuari embata ni geri buku azini afa azi kala embata niri yi ofuzu ti woro Uganda ri yisi ‘ba buku si’ba kari Uganda kaniku kala ‘dipi vu.
- Sukulu yi edezu pari ezoanzi ni o’azu asianzu si dika ori kokoru sawa eyini mba nezu risi ru
- Afa ezoanzi ni alaata ‘bazu sawa mba nezu risi ri awazu

- Nezu kini jowere azini sakati ma kalafe sukulua ri ma out'i ra
- Ngiri ngiri sukulua ri atrizu
- Nyaka fezu anzi ecopi nyaka esupi sukulua mbele kuri pini engazu pari nde sukulu 'dapi ni o'azu riya. 'Ba eco 'di 'ye geri robia idrizu oli aleasi risi,'dini e'yo te afajo ako azini ero ako niri ma azako vini geri nzi 'ba nyaka ezopi sukuluma ageyia ripini robia esuzu.
- Afajo nyaka a'dizu azini nyaka nyazu sukulua 'diyi ma azi o'bazu dika

Onita Siniior Sukulua ri

Onita Siniya Sukulu niri Fizu dika Onita Dezu

- Kalafe anzi primary sukulu depi rini fizu siniya sekondare sukulua ri otuzu engazu kali azia turu alu ma driya fizu siniya sekondare sukulua.
- Engazu 30 turu alu driya (29.9 turu alu driya ezoanzi ni azini 31.5 turu alu driya percent of boys).
- Kalafe siniya sekondare sukulu elele ruri dezuri otuuzu engazu ezoanzi ni engazu 29.9 turu alu driya
- Omgbo anzi yini sukulu kuzu senior eleleru riya risiri omvizu engazu 37.1 turu alu driya (ezoanzi: 37.9 dika agupianzi 36.4) ri omvizu.
- Omgbo anzi yini senior sukulu kuzu 37.1 (ezoanzi: 37.9 azini agupianzi 36.4) niri omvizu.

Embata azi ngazi mi Dri siri

- Ne kini robia 'bani e'du embata azi ngazu dri si ri 'ba ayu azi 'bani eri e'duzu rini. Mari ma saw aka ali 'bo, NUP ni nga mu aje ni o'yo o'di atita fezu embata azi ngazu dri siri ni.
- **Otita Uganda Teacher and School Effectiveness Project (UTSEP) 2015 – 2018 niri**

Eri sawa otita UTSEP project niri ya afa laza azini kalafe o'baza piramari sukulua ri ma omgbo e'de.

Otita 'di esu atiza gbanja robia \$100 million niri te de'i de lu 'ba ayu nga robia nde 54 turu alu driya.

- **Otita The Higher Education Science and Technology project (HEST) niri**

Otita HEST niri 'ba teni vini ayu muke ku indi.

Arakala andra robia nderi esupi teki ni ece eyi ayu robia Shs.1 billion ma drileari ngoniru yari ku, ani 'ba atri robia nderi feza ci. Robia HEST niri enga andra Global Partnership Fund atita fepi onita e-learning niri vu, te di beleni 'bani eco ayu sawa azo onzi Covid-19 ni 'diya.

- **Otita The Uganda Skills Development Project (USDP) - MOES (World Bank) 2016 - 2021**

Otita USDP niri ma robia enga andra ero wudrukulu si World Bank vu mari \$21,800,000 million ru 'ba ode 45,000 embazu azi ngazu eyima dri si pari ndundu 4 'bani omve (*Centers of Excellence*) kaniku (CoEs) azini 12 (*Public Vocational Training Institutions*) 'ba ni o'bi embazu azi ngazu eyima drisiri ruri pi ma alea.

'Ba ayu lu andra esele iri (2) turu alu driya.

Onita Univasiti yari [atita le 'ba ma esu engazu pari onita nde 'di pini riya]

Uganda ma pari o'bi yini onita angiri ri esuzu university ruri yi 8 aleni ya Makerere azini pari iri ecopi degree-fepi rari yi indi. Kalafe towi turu alu driya 'ba ode te eli ecopi onita tertiary niri esupi rari yi tertiary institutions ya- ezoanzi 4 turu alu driya dika agupianzi 5.9 turu alu driya ri fini (World Bank, 2014).

Robia 'bani andra fe university 'dipi niri Shs.606.09 billion (\$163,220,340.00) eli FY 2017/18 si. Robia 'di engazu sukulu fees anzi yini ofe ri, robia atita fezu engazu amve 'diyi azini eyini esu eyima geri kala

People Power / National Unity Platform Manifesto

siri yi. Course pari yi tutuni robia li ogoro \$800 kaniku Shs. 2,971,608. Anzi elifu su (4) elifu 20,091 ma eselea gamete ni fees ni ofeni ri yi o'a Makerere'a si amve. Anzi o'apiamve 'diyi robia esu jo ofezu azini nyaka nyazu.

Robia 'di ma ndeni ni mu azi'ba yi ofezu (59 turu alu driya), 11 turu alu driya ri mu afa 'bani ayu 'diyi jezu, ogoro 2 turu alu driya ri ni mu azi'ba yi embazu. Pari kaniku sukulu onita angiri ri esuzu ri aziri yi vini e'yo 'dinile ri ma alea indi.

Kaniku E'yo eti oniza azini Angu Ezoza (*Research and Development*)

- Robia R&D niri idrizu engazu GDP ma 1 turu alu driya.
- Robiya e'yo eti onizu/ondazu ri otuzu Makerere University ni, engazu alu turu alu ma driya gamete ni 'ba Makerere niri ya si.
- Robiya idrizu Uganda Virus Research Institute ni.

Kaniku drileba 'bani fe onita ni engazu Amve 'diyi (*Foreign Scholarships*)

'Ba 4 pa sopi ama'be angu ezozu 'diyi fe andra Drileba 'bani fe sukulu lazu ri anzi 339 Uganda ripi ni sukulu lazu.

- Ama acepi 248 'bani te ayuku te 'bani robia ni ofezu 'bo 'diyi ayu.
- Geri kilili ni esu drileba bani fe onita ni nde 'diyi awazu. Otita The Higher Education Students Financing Board te drileba bani fe onita ni 'diyi awapi ri ngani curu'do azi ku dika gamete ma Arakala E'yo Amvelele ruir onepi azini Arakala e'yo Onita niri drice piri e'bi 'ba ode yini drileba 'diyi atrici.

Ayota NUP niri

Anzi Embaza E'dozu Driyo ru: Mva alu alu ni e'doza erima idri ni kilili ri

Ama nga anzi woro kari 'di yari ne e'doza kilili ndeni eyima idri niri fe. 'Di engazu NUP ma egata kini mva alu alu, ka tro enga aku ngole riya ra ti, le ma esu drileba idri 'iniri otuzu ra. Ama nga mva alu alu eli'be 3 kpere 5 ri ni eli 2 fe pirini sukulu azini 'bani omve Anzi nyiri Ezoza Driowruri (Early Childhood Development) niri lazu.

NUP ni nga geri woro ayu onita akua si omvele (*Home Learning Centres*) rurima kalafe idri. Otuta o'bi yi'be 'dini fe tipika yini anzi eyini ri ma onita ma e'yo andrizu, eyini okpo fe aku onita 'be ri sizu dika eri eyima ti azini e'yo suru niri ni inzita fe. Eri vini fe anzi yini onita esuzu pari eyini o'azu riya ani acikini sawa izu geriya ku.

Emba'ba ma kalafe idrizu: embab'a ewu 'di niri yi trazu

- 'Ba nga geri 'bani mi ru ofizu embapi ru Uganda ri ma ale andri dika. Geri 'bani emba'ba yi sizu Uganda ri ma ale ni nga o'a andrizaru.
- Emba'ba 'bani tip e paari re ri ma alea ri nga robia jo niri esu.
- 'Ba ka aguni ma ru ofi 'bo, NUP so oyo oya emba'ba kokobi 'beri niri otuzu.
- 'Ba ngani emuta sukulua vule kaniku tua ku ri ma ti taa ku a'disikuni e'yo 'diyi eza agata anzi yini sukulua ri ra.
- Ayia kaniku oku yini o'azu orodruru e'yo onita niri ya risi, kalafe kali towi turu alu driya (*School Management Committees*) niri nga o'a oku yi dika 'ba nga okpo fe tipika eyini emba'ba acipi sukulua ku 'diyi ma e'yo ale andrizu.
- Sukulu andriza ni nga robiya atita niri esu e'dozu dika ani gamete ni nga ni 'ba siyi onita esu ni dika eyima kalafe awa 'ii kari 'disi ngoni yari.

Embata azi Onizu dika ngazu mi Dri siri

Gamete ayu andra Shs.239.931Bn otita afa siza ni arakala onita niri ya (afa siza vini afa o’ di jeza). Mupi drile ri kalafe cani nusu ku. Otita andra ‘bani ‘bari teni azi nga muke ku (lu esele 28 turu alu aleya) otita nde niri nga azini dika azi ‘diyi efu osaza ru.

- NUP otu ‘i otita mupi drile, robiya ‘be capi ku dika acipi e’yere kala onita azi ngazu drisi rini ri ma ale andrizu, aleniya sukulu Tujara ni kaniku (BTVET) ‘bani e’do 2006 si dika mari robia \$100 million siri, Uganda Petroleum Institute Kigumba (UPIK) Project, Albertine Sustainable Development Project, ero Wudrukulu siri ni robiya ni fezu ni (*the WB funded Skills Development Project*), the OPEC Fund for International Development (OFID) robiya ni fezu ni Vocational Project Phase II, IDBIII robiya ni fezu ni Technical Vocational Education Training II ‘diyi piye woro.

Nezu kini otita ‘diyi orodriru anzi ode Uganda ri yini ama nga;

- ‘Ba ode ma kalafe azi ngaza drisi ri onipi ri idri.
- Ne kini robia ‘bani ebi ayuku ri azi ‘bani ‘ba erini mgbari ‘ye.
- Mari ‘bani ayu onyiru ku ri e’du vule dika eri ayuzu azi kilili ri ‘yezu.
- Robiya e’du mari ru embata azi ngazu drisi ri atizu ri ma ale andri dika ‘bani andra ogu teri e’duzu vule azi ‘bani andra oti ri yezu, aleniya;
- Ojata ejizu afa azi ekile Ongo, Avita E’da niri pi dika Avita amve ri pi eca afa ‘bani emba sukulua indi ripi ma azi ru.
- Avita e’da niri pi o’bazu avita amve ri’be afa ‘bani emba’ba yi embazu ani indi ri pi ma azi ru.
- Avita e’da niri pi o’bazu avita amve ri’be afa ‘bani afa ecopi robia ejipi ‘ba aleniya ripini rari ru dika tujara ru eyima idri ojazu.
- Teryet High Altitude Training Centre ni dezu.
- Pari avita ni Akii Bua Stadium ni otuzu. Teryet ni ‘ba o’bi de ti ca eli aziri (7).

Onita Universiti yari

- Gamete ma otita drileba sukulu lazuri (*scholarship scheme*) ale andrizu azini mari sukulu anzi yini ecozu sukulu lazu ri otuzu muke ani ‘ba woro ni atita robiya ni esu e’yo onita niri azakozu.

Onita ‘ba ‘Wara niri

NUP ni nga drileba fe ‘ba andra sukulu depi ku ‘diyini. Eli amavu oko iri (2) rima alea aa nga:

- Ne kini otita Non Formal Adult Education Policy ri e’do azi nga kari ‘disi woro robia feza azi nde ngazu risi.
- ‘Ba nga sukulu kaniku course lapi riya si ‘ba Uganda ecopi mupi sukulua ku ‘diyi embazu afa siza si azini afa lazu.
- Onita idrizu engazu 76.5 turu alu aleya (70.8 turu alu aleya oku eyini azini 82.6 turu alu agupi ni eli 2018)
- Esele coza onita ako ni agupi pima eselea oku yi’be ri omvizu. 76.5 turu alu aleya eli 2018 si (70.8 turu alu aleya oku yini azini 82.6 agupi ni) (‘ba ‘wara nga sukulu lapi kuri ma kalafe 5,322,655, 3,429,267, oku azini 1,893,389 agupi)

Yii Esuza

Yii esuza eri driwala ‘bani ri’i. Yii ala azini kililiri cani ku dika esuza ni adrini trotro ku. ‘Ba kalafe million 13 Uganda riyini pari yi ala esuzu ni yo.

Ayota NUP niri

Arakala Yii ni azini Alaata niri le ojata ambu ni ra ani NUP ma asisile e'yo nde 'yezu ci. Esele coza arakala alaata niri ya gamete ni andra 'ba oku ri pini o'di ri'be ri le 'ba ma opi ra. 'Ba nga 'di 'ye geri azakoza feza 'ba ecopi eyima ngulupi ma azakopi kuri pini.

- Ama nga ne kini e'yo alaata niri ngani awi 'ba afa'be 'diyi ma dri yari pivu ku andra geri aci ejizu otita rural electrification azini nyaka ezoza ni NAADS yari pi le ku.
- Ama nga atita fe yii esezu ani aku alu alu ni o'a yi ma ageyia ogogo lu dakika 5 aci pasi risi took.
- NUP ni nga robiya ayuza badaka afa efikoko 'diyi niri atri atita idrizu arakala Yii ni azini Nyaku niri ni dika 'ba azakoza nde lepi ri pini.
- Robiya fezu dika yii-idri fepi riniri engazu mari ofeza ma kala. 'Ba ka mari nde ma buku ale andri'bo, azi 'bani eco 'ye ku kaniku 'bani te ayu ku ri ma ofeza ma e'yo ni nga out o'di.
- NUP ni a'ita 'be nezu kini turu alu turu alu driya 'ba woro Uganda ri ma esu yii mvuza ala ri eyima aku ageyia. Ama asi'baza 'be kini eli kali towi drini oromi kari Uganda ni driwala esuzu 'bori ma vutia le te ama mu drile afa oko 'dile ripi pivu si afa azi drile ekile: yii pipe siri 'ba woro ni.
- Ama otita 'be lezu esele coza anzi kali azia turu alu alea dakika 'dupi kali na o'du alua yii kozo ripi ma eselea anzi kali su turu alu driya sawa 'dale ri ayupi onita esu riya kaniku avi riya ri omvizu.

Alaata

- Ama nga adriza azakoza 'bazu angu mgbo ma alea 'ba 22.9 turu alu aleya caloa azini 12.1 turu alu aleya aku amboa ri atri ci.
- Angu ezata 'ba okalamvu sipi rini 'ye ri 'ba nga atri 'bani robiya panga ruri lizu 'ba yii a'dii kaniku yii ambo enyapi gasiya siri yima driya risi.
- Driceza NUP niri ma paala, 'ba nga 'ba tujara 'yepi 'diyi oru nyaku o'bini ri tambaza muke ri ma e'yo 'bazu oko azini otita eyini le 'yeri ma aga. Nyaku ezazu de kini 'ba angu ezo ri 'ba ngani a'i dika ku.

Lonyi siza 'ba Woro niri

NUP ma asisile gamete asi nzepi 'ba werea robiya bipi ripi ma driya risi asi 'bazu azini atita fezu ani 'ba woro ma ezo lonyi ni.

Alio ni tutu ani curu'do eri kali iri drini alu turu alu aleya de esu lonyi kari niri zo pale irisi engazu Shs. 64 trillion eli 2010/11 si cazu Shs 128 trillion eli 2018/19 si.

Alio sawa 'disi 6.8 turu alu driya pari werea riya kpere 60.2 turu alu driya Karamoja pari erini o'azu angiri ndeni riya.

Ayota NUP niri

Ama otu ama e'yo lonyi siza atripi ri dezu ecetasi afa tujara e'dozu capi kuri; aci capi okalamvu yini afa edezu ku, nzila onzi; onita capi afa edezu kuri; abala geri muke si ku engazu kari azi afa edepi aje were si vini afa ecopi o'api sawa angiri kuri edepi ripi ye.

Nyaka ezoza azini arakala E'bi ni

Ayota NUP niri

Ama nga;

- Robiya gamete ni fe arakala nyaka ezoza niri otu engazu 4.2 turu alu driya kpere 10 turu alu driya.

People Power / National Unity Platform Manifesto

- Afa ‘bani le nyaka ofuza idrizuri ma geri nzizu (ori azini fertilisers eki) vini mundu’ba onita nyaka ezoza niri ma kalafe ‘be.
- Geri nzi cuma amvu ‘yazu (ekile tinga tinga pile) azini afa nyaka efupi ‘bori tambazu ma ‘bani omve (*Post-Harvest Technologies*) (Cuma any ‘yizuri, pari lesu ambizu azini tani mbazu ri)
- Geri robiya mari ru nzizu

- **Tieciza angu ezozu ri e’dozu dika (*Cooperative Movement*)**

Gamete pi amuti azi ngapi kala niya ri o’biki azi andra Tieciza angu ezozu ri pini ngari ‘yeti. NUP ni nga geri cooperative movement e’dozu dika ri andri cu sizu, aje otuzu, afa nyaka efupi ‘bori tambazuri azini o’duko ni ecezu wala ru.

Cooperativeyi nga dika o’a paari nyaka tambazu ripiye Mombasa, azini Cuma amvu ni ‘bani ayu tualu ripiye, dika pari e’yo onizu ori ndundu ma driya ri piye.

- **Afa ‘bani ayu Nyaka Ezozu Amvuari ma Edeta ‘diya ogozo ri Atizu**

Ama nga omgbo afa ‘bani ayu amvua ‘diyi e’dezu ekile ori, fertiliser azini aro pesticides ru ‘diyi niri idri. E’yo oniza geri afa nyaka ezapiri atrizu ‘bani omve vermiculture ruri azini geri kala nyaku ezapi ku ri ‘ba nga ayu ‘i.

‘Dini nga asi’baza afa ‘bani eji engazu amve de esu omgbo angiri yini ri efikokoru.

- **Uganda ma omgbo ori ofuzu ri idrizu**
- **Robiya fezu dika angu Phytosanitary Laboratories ruri eyi sizu**
- **Otita Beach Management Units (BMUs) niri e’dozu dika**

Otita BMU eyidri ni nga ne kini, ba ebiyi bibadiyi driwala esu eyoliza ebi biza driri ma alea egata fe indi. Amanga a’di onzi ebipi fupi ba e’bibipi diyi ma eselea arumadiyi be ri atri geri okpo driceza driri nzezu eyimadria risi te.

- Azakoma feza ‘ba amvu ‘yapi diyini ri ogozu vile
- Driwala fezu ba amvu ‘yapidiyi ni mari esuzu mbeleru amvu azi azakozu
- Ori saza yiisi sawa elima alea risi
- Robia geri fizu amvua azini aku eselea sidiyi edezu kilili

‘Ba nga BMU eyi e’do ani ‘ba woro arakala e’bi niri yari yi tieci eyima egata e’yo e’bi niri ma driya. Ama nga ngiri ngiri marani yi ma eselea ‘ba e’bi ‘bepi ‘diyi ‘be aleniya ‘ba e’bi ‘bepi ‘diyi drici ndeni ri atri arakala nde nzezu marani ma driya risi te. ‘Ba nga driwala e’bi ‘bezu ri inzi gamete NUP niri ma paala.

- **Otita e’yo nyaka ezoza niri ma aza kozu ‘bani omve Agricultural Extension Services ruri e’dozu dika**
- **Robiya mari ru otita Agricultural Credit Facility niri idrizu**
- **Pari yii esezu amvua Irrigation Schemes ruri sizu dezu**
- **Robia nzila nzizu azini tani mbazu kilili ri idrizu**

Afa Ozizu amve ri

- Eritaa nyaka kaniku afa edele engazu Ugandaa diyi ma cuu dria suru amve diyi pieri ma ale amvizu dika
- Biasara ma omgbo otuzu geri musoro gamete ni lile biasara edozu azini tuzu diyi omvizu terisi

People Power / National Unity Platform Manifesto

- Mari awazu oku pini azini ‘ba ode pie, geri otitaa gameteni omgbo fezu lonyi sizu oku pidri ba ode pie

Kala Ayiko zuzuri

‘Ba ode fiba kala ayiko zuzu robia esuzu diyii ma alea diyi esuni onitaa niri kilili kuye. ‘Ba fiba ongongoza kaniku avitaa esele ndundu diyii ma alea diyii nga onitaa esu eyi otuzu oru biasara nderi ma alea.

- ‘Ba nga embataa kala azi nyiri diyi ngazu azini avitaa biasara ru diyi o’ba otitaa sukulu driri ma alea indi
- Ayotaa ba alualu ma azi ekile ongo siza azini avitaa ofuleri ma tambazu oguba yivu risi.

Geri nzizu obi eyini aci esuzu

Ayota NUP niri dini

- Eli mudri rizu kome dria bori ma alea, omgbo obi o’aba kala taunia ku diyini aci esuzuri otuzu engazu pasentegi aziri turu alu dria cazu kali azia.
- Aci fele kala tawunia ku diyi ma omgbo otuzu
- Robia ndra bilioni na, milioni turusu drini towi (Shs. 3,405,000,000) REA ni awi omvile kuye engazu amuti ndraa bani azi aci sezu tawuni ma kalati amvesiri ma alea, bani awi dezu kuyeri ogozu azinderi dezu

Robia obi Ugandaa diyini bale onitaa azini afa edele geri sayansi azini Tekinology vuri siri ma omgbo otuzu

Ayota NUP niri

- Azakoma fezu kala onitaa azini afa odi esele ndundu edele kombiotasi diyi edozu edezu amavile Ugandaa dia. Azi amavile ri nga ovu drifezu ba ondua nde diyibe ri ni geri robia dri risi azini cuu ndazu eyini biasara ma omgbo otuzu.
- Agbatara gamete pima eselea ba ondua kombiota ni diyi be robia esuzu eyini cuu isuzu
- Agayi teza fezu ondua Uganda niri dri
- Ama nga robia gamete ni fe afa odi edeza kombiota si diyi ma omgbo otuzu oruri fe obi eyi ma drias

Gamete ni nga afa ba Ugandaa diyi ni edele ni ri ayuu i.

- Gamete ni nga afa kombiota ni edele azini ba Ugandaa diyini edele ‘dia ogogo diyiyi ayu i
- Gamete ni nga okpo ba afa edele dia ogogo diyi ayuu azini azita ba suru engapi amve diyii madria sitaa sizu angiri

Robia ta mbazu kalaa ba biasara ni diyi dri

- Ba azi ICT ni ngapi Ugandaa diyi ni robia esuzu mbeleru, gamete ni nga ayotaa ba robia bazu kalaci. Robia di ni nga ovu eyipii ma palea adrini gamete ma palea ku

Esele coza oku eselea agupi’be kala Alaatan, onita ni dika Lonyi siza ni ri ya ri’be

Oku yini ovuria azitia ria

- Amanga ayotaa si parini ovuzu anzi ma ta mbazu azitia ci, ka tro ovu azi ngale karatasi si diyi kaniku karatasi koko diyi pie.
- Ama nga ayotaa si okuyi ma ta mbazu azitia engazu rua obitaa azini cotaa atrizu

People Power / National Unity Platform Manifesto

- Okuyi ma kalafe azitia ri otuzu oru, gamete ni nga musoro omvi amuti oku ma kalafe ni cazu yivu azitia kpere 30% turu aludria diyini.
- Driwala oku acobe diyiniri ni nga efu ayotaa dria, otitaa dria azini robia eyima azakoma fezu ri ni nga caca.

‘Ba aco pie azini onitaa esupi ewasi diyi

Oku azini agupi aco pie diyi ba ecopi azi ofupi angu ezozu ra ni. Eyini ecozu azi ngazu kilili, le eyi ma esu ; sukulu laza ewa koko azini alaru, embataa azi eyini niri dri azini le eyima esu letaa, inzitaa be engazu ba dria vu.

- NUP ni nga robia ayuu Cuma afa eyi edezuri jezu azini embataa Cuma nderi ma ayutaa niri fezu baa co pie diyini azi ngazu kilili
- NUP ni nga geri nzi bani eyo nzeza drisi azini sitaa ba mile koko diyi dri ri ayuzu sukulu gamete driria azini omu yele Ugandasi ndulu ri ma alea indi.

Robia ndazu Budget ma aza kozu indi

Mari edule bori ma buku ale amvizu

Ba nga robia bani a’yi engazu amve diyi ma osisia ma ale amvi onizu yini edo ofebori ngo I kaniku bani nga mu ofeefe te sende niri ba ezade giriko onzisi bori ngo i. Ani ba nga geri mari dileri yima otitaa oja ba fepi diyibe kaniku eyi a’yizu mari nderi lizu te ka ecoraria.

Lonyi avitaa atrizu

Gamete NUP driri ni nga okpo ba nezu kini robia ecozu biasara edozu ri ci angu ni zozu. Ama nga lonyi izaza atri, robia avile ba anyamgbulu ru diyi pidri ri atri, sende ofeza ba ovua ru diyi pidri ri atri ra ani robia dile ri oja otitaa azi angu ezozu ni ba kalafe angiri ni ecozu orodri niri esuzu niri ma alea.

Lonyi ta mbazu giriko nyirinyiri ri kisi ekile dricere Uganda driri ma transport. Siniku presidenti a; avile ri ni onzuzu ndege inisi, acizu mutukari mudri drini oromi derisi suru azi mari fepi amadri diyi ma driceba eyi aci acipa aje weresi. Ba nga ndege prsidenti vile ri ozi dola milioni kaliri. Ba ecovini robia ayuzaru eli alu alusi dola milioni azia ri omvi ra.

Robia esule engazu ndege oziria, odu azini sende ayuza akirisi ri ma aleari ni nga Odekua azini ayia yi ma odrataa omvi geri; wodi okuyini osizu region alu alu ma aleari sizu de, Cuma odi jezu wodi oku diyi ma alea, ICU sile odi arojo regionia diyi pima ale otuzu kilili azini mulago ni sizu dezu.

Ama esu robia kalafe angiri Uganda ni te eco esu vile engazu projekti e’depote diyi ma alea kpere sadisi ama nyopi ofezaru diyi dile;

Robiya Aviza Atrizu: Robiya avipi Azitiya agu Mari nde fepi niri vusi ri Omvizu

	Shs	US\$
Projekiti acini nazuri (Bujagali Hydro-electric Dam)	569,710,800,000	153,000,000
Anzi pramaria diyini sukulu lazu pirini ri	1,158,039,600,000	311000000
Projekiti edrini azini alataa ni distrikitiari	167,562,000,000	45000000
Otitaa lonyi ta mbazu ri	287,424,684,000	77,190,000
Gamete aziba yi ma azi ofuleri maomgbo otuzu	75,589,080,000	20,300,000

People Power / National Unity Platform Manifesto

NAADS		
Amuti Uganda vile ba amvu ‘yapidiyi ma azakopi ri	199,212,600,000	53,500,000
Otitaa kala acipa driri sizuri	655,353,600,000	176,000,000
	<u>3,112,892,364,000</u>	<u>835,990,000</u>

Lonyi bani eco eto elivusi engazu; azi bani ecile tualu ri vusi, azi bani tini lizu agari vusi azini politiki ma ti icita bani ogalesi ri vusi

	Shs	
Ba ondua fepi diyi ma musara	53,000,000,000	
RDC yi ma musara	15,000,000,000	
RDC ma vile yi ma musara	10,000,000,000	
Ministeri drile ma musara	300,000,000	
Ministeri drile ma vile aluzuri ma musara	208,800,000	
Ministeri drile ma vile irizuri ma musara	208,800,000	
Ministeri drile ma vile nazuri ma musara	208,800,000	
Musara ofisi ministeri drile ma aziba yi driri	4,423,980,732	
Aziba ecile tualu azini atrile ci diyi		
	<u>1,000,000,000,000</u>	
	<u>1,083,350,380,732</u>	

	Shs
Robia bani eco ogo engazu ayule elivusi ifi kokoria	30,000,000,000
Lonyi bani ogu te ri ogozu vile	Shs
Sende avipi engazu Lubowa Hospital ma akauntia ri	139,000,000,000

Robia bani eco eto engazu ayutani anyamgbulu si ri vusi bajeti 2019/20 dri ria	
	Shs
O kuza agbatara gbazu diyi	214,815,958,210
Nyaka azini ayiko zuza	78,000,000,000
Aro esuzu engazu amve ba ‘wara eyi dri	53,730,000,000
E’yo aziza radio a azini televizionia si ri	78,860,000,000
Buku sile,gazeti pie gazeti pie ri	621,730,000,000
Orodri ofele mari ipika driri	<u>544,650,000,000</u>
	<u>1,591,785,958,210</u>

Nyaku, Lonyi nyakua azini Afa nyaku driya ri ma ageyi teza

Ayota NUP niri

Nyaku

- NUP ni nga fe nyaku oziza kaniku jeza ni eca mgbo geri digital mapping kari ‘di vule risi.

People Power / National Unity Platform Manifesto

- E'yo onzi kaniku aramu ni nga o'a otuza ru geri digital mapping ni risi.
- NUP ni nga azita Aku sizu kaniku esele cozu Ayota 'bani si koloseni ya e'yo Aku ni dika Aku Ereza ma e'yo amazu ri ruri ayu ani agupi yi oku'be ma driwala lonyi niri ma tamba kokobi tiecita niri si.
- E'yo 'bani esu kaniku efupi engazu kokobi Bamugemereire ni si ri ma alea ri ma ale 'ba nga andri geri 'bani eco eri ayuzu ri nezu dika egata driniya ri fezu.
- Ama nga kokobi Bamugemereire Report niri ma ale andri e'yo efupi alenia riya 'yezu.

Afa nyaku driya ri ma ageyi teza

"Ba afa angu driya ri ezapi ri adrini 'ba aje angiri ofepi ezata nde 'dima e'yosi ri i ku. 'Di di beleni e'yo ewaru ri i." ~ Wangari Maathai

National Unity Platform ma egata kini afa nyaku driya 'diyi 'ba woro ni tualu, dika 'ba ayupi sawa 'disi ri yi tani'mba 'ba vule ri pini.

- NUP 'ba otita afa angu driya ndundu 'diyi omvizu vule o'bi kari Uganda 'diyi dri dika e'dozu ageyini tezu asi alu si.
- A'bu, Nyamuko, Yi ambo, Miri azini lonyi nyakua 'diyi nga o'a azita Land Act niri paala adrini engazu Presidenti ma azita si ku.
- 'Ba ka nga eri eji sawa kalulu vile risi ku, driceza NUP niri nga azita Angu Yii'beri (*Wetlands Act*) niri eji ra.
- 'Ba nga mgbo fepi 'bani lonyi 'diyi ezazu ri atrici azita oku ri otuza kaniku o'di ri siza si.
- Lonyi nyakua ri ezaza ni nga o'a ezata ni azita ma drilea ani 'ba 'yepi 'dinile 'diyi nga pa so duani drilea ra.
- 'Ba 'bani bi 'diyi nga arioti angu a'buru, nyamukoru, yii geri eyini eza 'da niri ofe.
- 'Ba nga okpo fe o'bi yini e'yo 'dile ri ecezu dika 'ba fepi e'yo nde 'ma 'ye yi ri nga e'yoni omvi azita drilea ni..
- 'Ba nga NEMA ni ere te dika azi erini nga ri ni go Arakala Yii azini A'bu ageyi tambapi ru'be (Ministry of Water for wetlands management) ri vu.
- 'Ba nga NFA ni andri dika ojata eji tiraza aleniya ri atrizu.
- Distrikti alu alu ni nga o'a (*District Environment Committee*) (DEC) atita robia ni esupi vini azi ngapi ni'be. Azi ngazu DECs 'be ri enga o'bi yi ma ojio e'yo nde amapi rivu si. 'Ba azi ngapi DEC 'beri nga pa so azita drilea angu ezaza eyini fe ri ma driya ni.
- 'Ba nga a'bu yi ma gboroti 'ba ci azita paala.
- Nyamuko ma nyaku ma ru ni nga o'a Distrikti ya o'bi o'api 'daari yini. 'Dini nga distrikti pini okpo fe lonyi 'diyi ma tambazu 'ba te lepi afa nde yi ezapi kokobi 'be engazu central government MDAs vurisi. Ama nga azitasi lonyi 'dileri kuzu kaniku ozizu 'ba tujara 'diyi dri curu'do I 'yepi rile.
- Lonyi nyaku driya 'di ma ageyiteza ma azi ni nga o'a DECs ma driya. Otita azini e'yo azita ni andra NEMA ma driya ri ni nga go gamete ma arakala (*Ministry of Lands and the Ministry of Water & Environment*) niri vu.
- Distrikti alu alu ni nga o'a otita (*District Environmental Action Plan*) angu ageyi teza niri 'be'dile ri yi e'duzu vule dika eyima tambazu.
- 'Ba nga 'ba yi si azi nezu kini o'bi obi ki azita nyamuko azini a'bu ageyi tezu kaniku ayuzu ri ra.
- 'Ba nga afa 'bani ayu pati saazu ri awa pati sazu dika pari andra pati gazu vaa 'boriya. 'Ba nga aje niri ofe engazu robia panga ru 'ba angu ezapi rini ofe ri ma alea.
- Okalamvu 'bani si angu yi gbua ri nga robia panaga ru ofe eli alu alu eyini awizu drini ya ri si. Robiya nde 'ba nga ayu angu a'bu ruri pi ma gboroti tambazu azini ezozu.
- Adriza angu 'bani pe kala 'bo ri yi fezu ayuza ruri ni nga asi ra adisikuni eri fe o'bi yini efi angu ezazu dika dika.

People Power / National Unity Platform Manifesto

- Inzita feza lonyi nyaku driya rini ‘ba nga embata ni fe geri sukulua risi indi. de si suru si woro azini tiecita ejizu angu ‘dile ri ma ageyi tezu.

Lonyi ‘bani inze nyakua ri

- NUP ni nga fe nyaku oziza kaniku jeza ni eca mgbo geri digital mapping kari ‘di vule risi azini e’yo woro ofizu komputa risi.
- Ama nga arakala lonyi nyakua rini ri ma azita si o’bi ekile Rupa ‘di Moroto’a o’api pari ‘bani lonyi nde nzezu ri yari ma driwala tamba. Ewu drile risi, ‘ba tujara ‘diyi nga aje nze eyi’be rakaka eyi e’do afa nde ‘diyi nze ndo.
- Akua, robia efipi engazu lonyi ‘dile ripi aleasiri ‘ba nga fe arakala alaata azini onita niri atizu.
- Ama nga azi nga Mineral Watch Platform ‘be nezu kini driwala ‘ba o’api pari lonyi ‘dileri nzezu riyari ‘ba inzi dika tani mba.
- Ama nga azi nga Mineral Watch ‘be nezu ‘ba fe anzi nyiri yini azi pari ‘dile riya ku.
- Opendu ni nga o’ya ‘bani licensi tujara niri feri ya, ‘ba tujara ‘ye’ba ‘diyi ma ru ni nga o’a e’dazaru dika ‘ba nga eyi bi e’yo eyini ‘ye risi.
- ‘Ba lonyi nyakua ri yi nzepe (Artisanal miners) ru ‘diyi ma driwala ni nga ovu ci dika eyi ma ta ‘b mba indi.
- Suru ma driwala yii okozu, ija ondazu azini anyapa ocezu angu ‘dile ri ma driya nga awi ogogo ojata kokoru.

Ageyi Teza Suru niri

NUP ma egata si ageyi tema ni wura ndundu ‘du. Adrini lu ageyi tema engazu aribo amve kaniku ngiri ngiri akua ripi vu a’dulesi ku. E’yo o’di ece Amani curu’do kini ageyitema kari niri alea ageyiteza azo onzi ekile Ebola azini Covid-19 ‘dile ‘diyi indi. Vini ageyiteza engazu afa nyaka ezapi ekile ombi azini o’bu kaluce pile ‘diyi vusi indi, afa ekile ozoo ‘dipi angiri kaniku etu dripi ambamba vini ama idri ‘bapi dra drilea ripi vurisi indi.

Ageyitema kari niri le vini ‘ba ma ‘mba o’biyi ma ta afa engazu alea ‘bani ne ku ekile azi ako angiri azini alio angiri vini e’yo ewaru eyini eji ri piye.

Ageyitema kari niri ‘ba econi tanimba geri koko, odu azini nyaka koko, robia eroa ri koko kaniku o’bi ma atita kokoru ku.

Ama lu muke kariru aka o’a lonyi ‘be dika mari badaka ri koko.

Ani afa oko ageyitema kari niri e’dozu ri nezu kini lonyi kari niri ‘ba ayu geri kilili ‘ba ada sizu risi.

Ageyi teza rua ni, arumadri, marani yi ma azi nezu kini ageyitema oko ri ni azi ngariya. Tiraza ni ageyitema kari ni ri eza. Drile onziru kari Amani riya, ageyitema lu gamete ni azini ‘ba eyima agyi ru pini. Drice’ba eyima bilendu ‘ba li ‘bani eyini marani awa eyima ageyi tezu risi. ‘Ba fe vini curu’do ageyitema ‘di ‘ba tujara ‘yepi ‘dipini indi eyini a’iri vusi.

Arumadri obi kini ‘ba tiraza ‘yepi ripi ma vuti ku. Eyi ku curu’do azi o’bi ageyi tezu ani ‘du di azi marani dri’i. Gamete ni vini sawa ‘disi marani yi ayu o’bi yi omizu e’yo alio ni, dika azi ‘bani nga kuri ma e’yo aizu’i.

Arumadri ma inzata atrizu

Afa ‘bani te ‘ba arumadri UPF ni azi ngazu muke ri awazaru otita azi arumadri kala ‘diyi sizu risi dika eyima drizeza ni enga UPF’a si amve te eyi afa te werea UPF niri ayu.

‘Di nib aka seza eji jo muke esuza driya, afa azi ‘diyi awaza, aro esuza, dika azi ngaza ‘ba otuzu ri eca ewaru mi ani awoko ne anzi sukulua ‘diyi ma rua azini o’biyi ma rua Amani ne curu’do rile. Gamete NRM niri ma paala, UPF omvi sawa ‘disi ‘i adra ru, driwala inziza kokoru dika tiraza ru eyini.

Le ama ma omvi inzita UPF niri arumadri azi ngapi kilili dika opendun koko ri ru.

Adra Kari ni azini Marani niri

Ayota NUP niri

Ojata Arumadri niri: Arumadri opendu koko, Azi ngapi 'isi a'dule, Ewu 'dini, Onita 'be, azini asi'bapi O'bi yi ma driya rari sizu

- NUP oti 'i arumadri Uganda Police Force (UPF) niri ojazu Uganda Police Service (UPS) ru.
- Azita Police Act ma ale andrizu eyini driwala azi ngazuri fezu.
- UPS ma esele cozu gamete ma arakala Executive ruri'be dika azi eyini a tambazu geri 'bani eyi otuzukilili ri'be
- Ne kini 'ba fipi azi arumadri niri ya'diyi onita kilili, rua 'be ala azini adriza onyiruri 'be
- Gamete amaniri ngani arumadri si ndundu iri ku ani inzita ako driwala o'bi yini azini drinza feza arumadri niri atrizu. Onita azini rua ala arumadri pini ri nga mu drile.
- Ojata angiri ni eji pari azi ngaza oku azini agupi arumadri ru pini ri ya.
- Mundu'ba yi nga o'a e'yo omvi gamete ma robiya avipi engapi awu o'bi yini wu risi ni.
- NUP ni nga geri o'bi yini eyima ageyi tezu ri ati ani ni nga UPS azi nga o'bi yi'be 'ba 'bani inzi pari eyini azi ngazu ri ma alea ri ru.
- 'Ba azi ngapi o'bi yini ru, ageyi tema arumadri ni ri nga 'i de agu 'bani esu kini ayu okpo gamete ni fe ini ri onzi kaniku tiraza niri nira. Mundu'ba yi nga o'a e'yo omvi gamete ma robiya avipi engapi awu o'bi yini wu risi ni.

Ojata Marani yari

- Ekile arumadri yari le, marani yi nga yi oja asisile 'baza o'bi ma dria azini azi'ba eyini ru oko, inzita feza azi ndeni dika 'ba azi nde ngapi ripini indi.
- Driceza NUP niri ma alea, UPDF ma azi adrini 'ba ri'ba ogua driyari pima eli opi ya ri ma tambazu ku te kari ma tambazu. 'Ba ngani marani yi omi o'biyi ikpazu vaa ku dika eyima driwala 'duzu ku.
- 'Ba ode fipi azi marani niri ya ri eco asi'ba oya muke ni esuzu jo'be ra. Drileba muzu onita 'be drile ri nga o'a eyini ci.
- Ama tiecita marani UPDF 'beri ni nga eyi oru driwala o'bi yini Uganda ri inzizu.

Otuta E'yo Ewaru azakozu rii

Ama nga;

- Ne kini arakala angu mile ni (*Meteorological Department*) ma afa woro azi ndeni 'diyi ci
- Pari 'ba tambazu (*Quarantine Centres*) ruri yi esuzu sawa e'yo ewaru ekile azo pile risi. Pari 'diyi nga azi nga vini 'ba tambazu sawa ozo kaniku e'yo azi kala ewaru 'ba eyini aku eyini avizu 'diyisi indi.
- Azi fe 'ba azo eti ondapi ru'be Agu onita 'be azo ereza kaniku azo atriza ma driya ri ru 'dipi ni acizu distrikti woro pi ma alea. Eyima kalafe cani curu'do ku.
- Okporuri driceza amaniri nga azita Azita O'bi ma Robia e'yo amazu ri niri ayu azini robiya azini tamba e'yo 'dile ri ma azakozu, e'yo gamete sawa 'disi ri ni 'ye kuni.
- Marani yi emba azini ati gamete ma arakala azi 'diyi atizu indi (nyaka ezoza azini kala alaata niri ya) e'yo azoni kaniku afa nyaka ezapi 'diyi dri atrizu riya.

O'azu Muke Kari azi 'diyi 'be ri

Asianzu azini Ageyitema

- Ama nga driwala emunyale niri inzi dika mu drile azi ngazu amuti e'yo nde ma aza kopi 'diyi piye geri onyiru ndeni esuzu.

Tieciza kari East Africa azini Africa ma kala azi 'diyi yari piye ri

- Driceza NUP niri ni nga azinga tiecita Africa ni geri politico-economically kaniku lonyi siza niri otuzu. Tiecita Amani ri nga asi'ba e'yo ewaruri ma azakozu azini acipa otuzu.

E'yo ewaruri ma Azakoza

- Tiecita kari Amuti Kari East Africa riniri yari pini otita East African response to health and pest threats niri ma e'yo e'dozu.

Acipa kari 'diyi ma eselea ri

- Acipa eri ageyitema ma asi 'bani ebi ne Uganda ma geri efikoko azo Covid niri ma e'yo arizu rila. 'Ba eza arakala 'di engazu eli 1986.
- Driceza NUP niri ni nga garamosi SGR niri ku ja ani garamosi kari East Africa ri (*East African Railway*) ni e'dozu afa yi ojizu engazu Naivasha kari Kenya, muzu Tanzania kpere Rwanda, DRC azini S. Sudan ya.
- Ama nga garamosi azini acipa yii driya ri e'do a'disikuni eyi ma aje yo, eyi muke dika mbele ru. 'Dini nga nzila amani ri pi ma ta mba.

Ageyitema 'ba Uganda ni Wudrukulu ma kala ripi niri

- Wudrukulu ni curu'do i eci eci risi, ama 'ba yi aci saaru. Ama otuta 'be aci 'dile ri pi ma azakozu dika 'ba Amani ripi ma driwaa tambazu pari woro eyini muzu riya, tiecita kari nde amve 'diyi piye risi.
- Uganda ni kari 5 ndepi wudrukuru robiya 'ba eyini ni ti ipe engazu amve e'yo akua ri ma aza kozu ri pima alea. Robiya ogogo Shs1.3 billion eli alu alu si 'di kobo Amani esu arakala tourism niri yari le.
- Gamete teni eyima azako sawa eyini ageyitema zizu jo e'yi eyi ofupi amve sawa azo Covid niri ni e'dozu risi ku. Gamete te dika eyima azakoku sawa eyini lezu emuzu vule risi, oga eyini ndege etuzu si. NUP so oyo kini e'yo 'dileni ngani 'i 'ye dika ku. Driceza amani rini e'do riya ama nga e'yo muke kari azi amve 'diyini 'ye amani ri yi omvi e'yo muke si indi. Ugandan amve 'diyi nga driwala eyini ri esu inzita 'be kobo emunyale azi 'diyi ni esu amavu 'doa ri le.

Tiraza engazu Amve ri atrizu e'yo Onzi azi 'diyi piye

- Tieciza e'yo onzi 'yez wudrukulu siri eza drileba Uganda ni geri karakarasi. Ama nga ne kini 'ba e'yo ezapi 'dinile 'diyi nga pa so duani ma drilea ra e'yo nde atrizu.
- Ama asisile 'be 'ba tiecipi ama'be e'yo angu ezozu nisi yi nga geri woro ayu 'ba oguo ru tiraza ma e'yo 'yepi 'diyi atrizu, dika ama ni robia avipi 'dile 'diyi esuzu vule engazu ero 'bani eyi zizu amve ripi ma alea si. Ama nga 'yo eyini robia 'bani ogu 'dori ma esupari azi ngazu kaniku tani mbazu ero amve ri pi ma alea ku. Ama vini nga zi eyini 'ba robia ogupi te lepi apapi amve 'diyi omvizu Uganda vule pa sozu duani drilea.

Tujara Kari amve ri piye ri

- Driceza NUP niri nga tiecita geri tujara siri ayu e'yo Amani le ri 'yezu dika esuzu
- Ama nga aje o'yo kari EAC, European Union azini kala 'diyi piye afa oziza Uganda ni eyima cua ri pi ma driya.